

Umsögn Landssamtakanna Þroskahjálpar um áform um breytingu á lögum um grunnskóla, nr. 91/2008 (snjalltæki)

7. ágúst 2025

Landssamtökin Þroskahjálpar vinna að réttinda- og hagsmunamálum fatlaðs fólks, með sérstaka áherslu á fötluð börn og ungmenni, fólk með þroskahömlun og/eða skyldar fatlanir og einhverft fólk. Samtökin byggja stefnu sína á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, barnasáttmála SP og öðrum fjölþjóðlegum mannréttindasamningum sem íslenska ríkið hefur skuldbundið sig til að framfylgja, sem og á heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna, sem hafa það meginmarkmið **að skilja engan eftir**.

Íslenska ríkið fullgilti samning SP um réttindi fatlaðs fólks árið 2016 og skuldbatt sig þar með til að framfylgja öllum ákvæðum hans. Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar segir að samningurinn verði lögfestur og frumvarp um lögfestingu samningsins hefur verið til meðferðar á Alþingi og þá er í gangi af hálfu ríkisins sérstök landsáætlun um innleiðingu hans.

Landssamtökin Þroskahjálpar fagna áformum um að samræma reglur um notkun síma, snjalltækja og samfélagsmiða í grunnskólum en vilja koma eftirfarandi á framfæri varðandi það sérstaklega m.t.t. aðstæðna, þarfa og réttinda fatlaðra barna og ungmenna.

Í samningi SP um réttindi fatlaðs fólks eru ýmis ákvæði, sem hafa verulega þýðingu m.t.t. þess máls sem hér eru til umsagnar.

4. gr. samningsins hefur yfirskriftina **Almennar skuldbindingar**. Þar segir:

1. Aðildarríkin skuldbinda sig til þess að efla og tryggja að fullu öll mannréttindi og grundvallarfrelsi fyrir allt fatlað fólk án mismununar af nokkru tagi á grundvelli fötlunar.

Aðildarríkin skuldbinda sig í þessu skyni til:

- a) **að samþykkja alla viðeigandi löggjöf og ráðstafanir á sviði stjórnsýslu og aðrar ráðstafanir til að tryggja þau réttindi sem viðurkennd eru með samningi þessum,**
- b) **að gera allar viðeigandi ráðstafanir, þar á meðal með lagasetningu, til þess að gildandi lögum, reglum, venjum og starfsháttum, sem fela í sér mismunun gagnvart fötluðu fólki, verði breytt eða þau afnumin, ...**

7. gr. samningsins hefur yfirskriftina **Fötluð börn**. Þar segir:

1. Aðildarríkin skulu gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til þess að tryggja að fötluð börn fái notið allra mannréttinda og grundvallarfrelsis til fulls og jafns við önnur börn.

2. **Í öllum aðgerðum, sem snerta fötluð börn, skal fyrst og fremst hafa það að leiðarljósi sem er viðkomandi barni fyrir bestu.**

3. Aðildarríkin skulu tryggja fötluðum börnum rétt til þess að láta skoðanir sínar

Landssamtökin Þroskahjálpar

Háaleitisbraut 13 · 108 Reykjavík

Sími 588 9390 · throskahjalp@throskahjalp.is

www.throskahjalp.is

óhindrað í ljós um öll málefni er þau varða, jafnframt því að sjónarmiðum þeirra sé gefið tilhlýðilegt vægi í samræmi við aldur þeirra og þroska og til jafns við önnur börn og veita þeim aðstoð þar sem tekið er viðeigandi tillit til fötlunar þeirra og aldurs til þess að sá réttur megi verða að veruleika.

Þá eru ákvæði, sem líta þarf m.t.t. þess máls sem hér er til umsagnar í **9. gr.** samningsins sem hefur yfirskriftina **Aðgengi**, í **21. gr.** sem hefur yfirskriftina **Tjáningar- og skoðanafrelsi og aðgangur að upplýsingum** og í **24. gr.** sem hefur yfirskriftina **Menntun**.

Við alla framkvæmd þeirra áforma sem hér eru til umsagnar er sérstaklega mikilvægt að tekið verði fullt tillit til aðstæðna, þarfa og réttinda fatlaðra barna almennt og hvers og eins fatlaðs barns, í samráði fyrir foreldra / forráðamenn.

Í því sambandi leggur þroskahjálp mikla áherslu á að tryggt verði að **viðeigandi aðlögunar** verði gætt gagnvart fötluðum börnum, eins og stjórnvöldum og þ.m.t. skólum er skylt að gera samkvæmt **lögum nr. 85/2018, um jafna meferð utan vinnumarkaðar**, með síðari breytingum, sbr. 7. og 10. gr. laganna og **5. gr. samnings SP um réttindi fatlaðs fólks** sem hefur yfirskriftina **Jafnrétti og bann við mismunun** og er svohljóðandi

1. *Aðildarríkin viðurkenna að allar manneskjur eru jafnar fyrir og samkvæmt lögum og eiga rétt á jafnri vernd og jöfnum ávinningi af lögum án nokkurra mismununar.*
2. *Aðildarríkin skulu banna hvers kyns mismunun á grundvelli fötlunar og tryggja fötluðu fólki jafna og árangursríka réttarvernd gegn mismunun af hvaða ástæðu sem er.*
3. ***Aðildarríkin skulu, í því skyni að efla jafnrétti og uppræta mismunun, gera allar viðeigandi ráðstafanir til að tryggja að fötluðu fólki standi viðeigandi aðlögun til boða.***
4. *Eigi ber að líta á sértækar aðgerðir, sem eru nauðsynlegar til þess að flýta fyrir eða ná fram raunverulegu jafnrétti fyrir fatlað fólk, sem mismunun í skilningi samnings þessa.*

Í samningi SP og lögum um jafna meðferð utan vinnumarkaðar er **viðeigandi aðlögun** skilgreind svo:

Viðeigandi aðlögun merkir nauðsynlegar og viðeigandi breytingar og lagfæringar, sem eru ekki umfram það sem eðlilegt má teljast eða of íþyngjandi, þar sem þeirra er þörf í sérstöku tilviki, til þess að tryggt sé að fatlað fólk fái notið eða geti nýtt sér, til jafns við aðra, öll mannréttindi og grundvallarfrelsi.

Skilgreining á **viðeigandi aðlögun** í lögum um jafna meðferð utan vinnumarkaðar er efnislega samhljóða skilgreiningunni í smaningnum, sbr. 7. gr. a. í lögnum.

Eins og kemur fram í áformum þeim sem hér eru til umsagnar er tækniþróun mjög mikil og hröð, sem getur augljóslega haft mikil áhrif á skólastarf og með margvíslegum hætti. Einnig kemur þar fram að í skólastarfi sé nemendum séð fyrir viðeigandi búnaði til að sinna verkefnum, sem tengjast rafrænni tækni. Vilja samtökin í því sambandi benda á að tölvukostur grunnskóla á landinu öllu er mismunandi og sitja alls ekki allir nemendur við sama borð hvað

varðar aðgengi að tækni sem og kennslu í tæknilæsi og þjálfun í gagnrýnni hugsun varðandi hana og nýtingu hennar.

Samtökin vilja einnig vekja athygli á því að mikil þörf er á að kenna fötluðum nemendum á tækni og hvernig hægt er að nýta sér tæknina í námi. Miklar framfarir hafa verið á ýmsum forritum sem nýtast fötluðum börnum í námi. Í því sambandi er mikilvægt að líta til þess að fyrir marga fatlaða nemendur er snjallsíminn ekki bara sími heldur hjálpartæki og stuðlar að sjálfstæði og öryggi fyrir þá sem þurfa á að halda.

Landssamtökin þroskahjálp lýsa miklum vilja til virks og náins samráðs við mennta- og barnamálaráðuneytið við það mikilvæga verkefni sem hér er til umsagnar og vísa í því sambandi til **3. mgr. 4. gr. samnings SP um réttindi fatlaðs fólks**, sem hljóðar svo:

Við þróun og innleiðingu löggjafar og stefnu við innleiðingu samnings þessa og við annað ákvörðunartökuferli varðandi málefni fatlaðs fólks, skulu aðildarríkin hafa náð samráð við fatlað fólk og tryggja virka þátttöku þess, þar á meðal fatlaðra barna, með milligöngu samtaka sem koma fram fyrir þess hönd.

Virðingarfyllst.

Unnur Helga Óttarsdóttir, formaður Þroskahjálpar

Katarzyna Beata Kubiś, verkefnastjóri hjá Þroskahjálp